

Den danske presses behandling af Grønland

af Jakob Janussen

Jeg skal i denne artikel primært koncentrere mig om visse principielle forhold, der gør, at den danske presses behandling af Grønland er, som den er, og til slut lige nævne den rolle – eller funktion, om man vil – som pressen aktivt kan spille, også når det drejer sig om Grønland.

Formidlerens rolle

Den første betingelse for at være formidler af informationer, nyheder, holdninger og strømninger fra og i Grønland over for danske læsere, lyttere og seere er, at man kan sit fag som journalist med alle de højst mangeartede egenskaber, som en dygtig journalistisk virksomhed forudsætter, at udøveren er i besiddelse af. Det kunne være fristende at komme nærmere ind på, hvad jeg forstår ved en god journalist. Det vil jeg ikke gøre, for vi kunne nemt mindst fylde et par numre af tidsskriftet, hvis vi skulle dykke nærmere ned i dette meget omfattende emne. Blot vil jeg – for ikke at stikke hovedet i busken – nævne, at man som journalist skal kunne referere en historie, et sagsforhold eller

hvad det nu er, man beskæftiger sig med, alsidigt og loyalt. Jeg har med vilje undgået at bruge ordet „objektivt“ med alle de implikationer dette begreb rejser, og de bibetydninger, som enkelte brugere udstyrer det med. Jeg tror ikke, at man som journalist kan undgå at engagere sig i de emner, man beskæftiger sig med. Og jeg tror, at en uengageret journalistik er en meget kedelig form for journalistik; men engagementet bliver farligt, når man ser stort på alsidigheden, og når det fører til, at man ligesom begynder at intimidere de folk, hvis opfattelse af tingene man prøver på at skildre. Halvvejs mod min vilje har jeg muligvis så småt åbnet for en pose, som jeg – med egne ord – har betegnet som værende meget omfattende, men som man måske kan vende tilbage til ved en anden lejlighed og i en anden sammenhæng.

Det kunne være nærliggende at rejse det spørgsmål, om danske journalister, som beretter om og beskæftiger sig med Grønland, kan deres fag, om de er dygtige journalister. Journalister er ligesom andre fagfolk. Nogle kan deres kram; andre mindre godt.

Jeg synes, at der findes dygtige danske grønlandsjournalister. Jeg var i sin tid meget imponeret over, at Philip Lauritzen, der i grønlandssammenhæng var en ren novice, kunne lave så gode reportager, især om Mårmorilik – i bredere forstand mineral- og oliebrydning, hvor jeg synes, at det er korrekt at fastholde en meget kritisk holdning, fordi de parter, der er inddraget på det område, står meget stærkt økonomisk.

Hvordan kan det så være, at selv journalister, som mestrer deres fag, somme tider kommer til kort over for grønlandsstoffet? Jeg skal i det følgende nævne nogle principielle forhold og prøve at illustrere dem, så vidt jeg kan.

En væsentlig del af pressens eksistensgrundlag

En meget væsentlig del af pressens eksistensgrundlag består i, at den skal kunne afsætte sin vare. En avis, der ikke evner at sælge sin vare, dør. Det fører til, at aviserne har en tendens til at dyrke de unikke, de usædvanlige, fordi mange af os, der køber aviserne, ikke er synderligt interesserede i det normale, de ting, der gentager sig, selv om de selvsamme ting spiller en meget væsentlig rolle i vor daglige tilværelse. Det drejer sig især om aviser, som primært er baseret på deres løssalg. Den nævnte tendens til at dyrke det usædvanlige er ikke nogen undtagelse, når stoffet er Grønland. Et typisk eksempel er B.T.s fede overskrift overskrift i 1970 under den politiske konference i Holsteinsborg om, at der skulle oprettes arbejdslejligheder i Grønland. Dette var noget, der nærmest var nævnt i en bisætning som en sidste udvej, men

som i B.T.s opsætning nærmest kom til at fremtræde som en kendsgerning. Jeg har også lyst til at nævne den opsætning, Ulla Dahlerups artikler i sommeren 1974 fik med det gennemgående tema: Ulla Dahlerup skriver fra Grønland. Man kunne ikke undgå at få den fornemmelse, at det var Ulla Dahlerup, der var det primære, mens Grønland var det sekundære. For at Ekstra Bladet ikke skal blive alt for saligt, vil jeg nævne, at det blad, der tordner mod myndighedernes dyneløfteri, også når det drejer sig om personer med stærk tilknytning til Grønland selv praktiserer dyneløfteri.

Den store afstand mellem Danmark og Grønland

Den store afstand mellem Danmark og Grønland har andet end lige netop geografisk dimension. Man kunne måske kalde det den kulturelle dimension. En dansk journalist står fremmed over for det grønlandske folk, dets mentalitet, levevis, normer og sprog. Alt dette, nemlig at man står fremmed over for det grønlandske, kan give sig udslag i, at journalisten knytter sig tæt til og bliver stærkt afhængig af sine kontaktfolk. Det er et forhold, som jeg er tilbøjelig til at kalde for *kammerateri mellem journalisten og hendes/hans kontaktfolk*.

Det forhold har vi kendt mellem Berlingske Tidendes Jørgen Felbo og den tidligere landsrådsformand Erling Høegh. – Endvidere har vi kendt og kender det mellem Informations Philip Lauritzen og Moses Olsen. Det var sikkert det forhold, der bevirkede, at Information, der ellers er så glad for at citere, hvad andre blade mener, ikke

Glistrup om
grønlænderne **Giv dem 100.000 kr. hver**

Grønlændere siger:
Danskere positive,
men ofte faderlige
eller nedladende

**Husleje på 72 pct. af
lønnen i Godthåb**

**Grønlænderne lader
deres hunde dø af sult,
står tøjret til en pæl**

Nu skal Grønland
sælges, men
kun til turister

**Oliejagt
på Grønland
næste år**

Straffen hvis grønlandsk
hund stjæler mad, øjnene
prikkes ud med et søm

**Grønlænderne bør
have øget ansvar
Guld fra Grønland**

Kæmpe-investeringerne vil give bonus om otte-ti år

**Grønlands
fare for
at synke**

**Grønlandsk utilfredshed
med straffelov, der kaldes
verdens mest liberale**

**Hver femte grønlander
har et alkohol-problem**

**VI VIL IKKE
INTEGRERES**
SIGER GRØNLÆNDERE I DANMARK

Oliefeber på Grønland

Collage af Keld Hansen.

citerede AG og Sermitsiaq for deres mening om Moses Olsens sjuskede forsøg på at blive opstillet til folketinget ved sidste valg. – Da radioens Bent Nielsen ville fortælle lytterne om den almindelige voldsmentalitet i Grønland og i Godthåb i særdeleshed, interviewede han en grønlandsk kollega, som i dette interview fortalte, at han var blevet overfaldet tre gange. Uden at komme nærmere ind på omstændighederne omkring disse overfald, f. eks. om pågældende ikke selv

havde fremprovokeret dem, brugte interviewer disse tre overfald som illustration af den almindelige voldsmentalitet i Grønland.

Mere generelt fører dette kammerateri til en ukritisk holdning til kilderne.

Der er også dem, som i den grad ikke ønsker at støtte den officielle politik, at de anser alt det, som kommer fra det officielle, som noget skidt. Eks.: Under striden i vinter mellem ministeriet for Grønland og magistrene var Informa-

tion meget tydeligt på magistrenes side, idet bladet åbenbart havde slugt magisterforeningens påstand om, at den repræsenterede grønlandske interesser, fuldstændig råt.

Sjældne rejser ved bestemte lejligheder

De store geografiske afstande mellem Danmark og Grønland og mellem de forskellige lokaliteter i Grønland bevirker, at journalistiske rejser til og i Grønland er dyre. Det forklarer nok delvis den tilbageholdenhed, som bladhusene udviser med hensyn til at sende deres medarbejdere til Grønland. Der byder sig da sjældne lejligheder, når dronningen, statsministeren eller udenlandske civile og militære attachéer besøger Grønland. Under disse besøg oplever journalisterne Grønland i en ikke-hverdagssituation, som er meget forskellig fra dagligdagen, hvad Philip Lauritzens forgænger som grønlandsmedarbejder ved Information, Palle Koch så ramende har skildret i sin alvorlige og charmerende bog om det uofficielle Grønland, Grønland bag facaden: „Der skal være så smukt i Grønland“.

Når man undtager enkelte journalister, synes de nævnte officielle besøg at fremme petit-journalistik som den, Politikens Jonna Dwinger har præsteret i forbindelse med dronningens besøg i sommer.

Efterslæbsproblemet – inertiens lov

Da den sociale udvikling i Grønland sker så hurtigt, som den nu en gang gør,

kommer man ofte ud for, at journalister, som ellers har en ret righoldig grønlandserfaring, bliver indhentet af den udvikling, der har fundet sted, siden de sidste gang satte deres ben på Grønland.

Hvilken side af Grønland? Pressens rolle!

Den enkelte journalists personlighed og den helhed, vedkommende indgår i, bliver afgørende for, hvad det er for en side af Grønland, der fremvises over for seerne, lytterne og læserne i Danmark. – Jeg er ikke enig i de påstande, der somme tider fremsættes om, at det og det ikke burde skrives om Grønland, eller at den og den ikke burde skrive om Grønland, om end jeg forstår den baggrund, disse påstande som regel har. – Jeg mener, at udenforstående iagttagere, hvad danske journalister også er, netop i kraft af at de betragter tingene udefra, kan hjælpe os til at se visse kendsgerninger i øjnene; kendsgerninger, som for andre, der beskæftiger sig med tingene indefra, kan være bekvemme at se bort fra, eller kan hjælpe disse mennesker til at se visse sammenhænge, som parter i sagen i det hele kan have svært ved at få øje på.

Jeg har allerede nævnt en anden rolle, som pressen efter min mening burde have. Det er at give befolkningen en alsidig og redelig information. Jeg har her søgt at påpege nogle strukturelle forhold, der bevirker, at den danske befolkning ikke altid får den information.